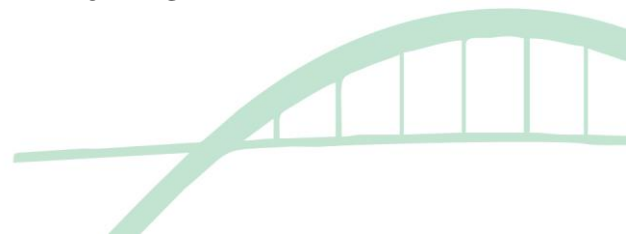

Veteranplan 2019-2026

PLAN FOR PERSONELL SOM HAR DELTATT I INTERNASJONAL TJENESTE

VEDTATT AV BYSTYRET 2. MAI 2019

FORORD

Norge har personell på utlandsoppdrag fra utenriks-, justis- og forsvarssektoren. Politiet assisterer i gjenoppbygging og styrking av det nasjonale politiet i land som har vært i konflikt. Forsvarets innsats handler om sikkerhet og støtte til økonomisk utvikling, humanitær bistand og politisk stabilitet. Utenriktjenesten har både utsendt og lokalansatt personell, som gir bistand til norske borgere i utlandet, kriseberedskap og politiske hendelser.

Fredsbevarende, fredsopprettende eller statsbyggende innsats i andre land er en tjeneste for verdier vi holder høyt. De som stiller seg til disposisjon for denne tjenestene fortjener vår dypeste respekt og anerkjennelse.

Takk for innsatsen!

Ivaretagelsen av veteraner fra internasjonale operasjoner er et samfunnsansvar for alle sektorer. Regjeringens oppfølgingsplan fra 2014, «I tjeneste for Norge», omhandler ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonal tjeneste. Kommuner med innbyggere som har vært i internasjonal tjeneste oppfordres til å utarbeide en kommunal handlingsplan.

Det er viktig at kommunen viser anerkjennelse for det oppdrag veteranene har utført, og ser på veteraner som en ressurs i samfunnet. Like viktig er det at de som har behov for oppfølging opplever samordnede og kompetente tjenester fra det offentlige hjelpeapparatet.

Det er over 500 veteraner fra Forsvarets internasjonale operasjoner med bosted i Fredrikstad, og nær 2000 med bosted i Østfold.

I denne veteranplanen har vi tatt utgangspunkt i Forsvarets veileder for utvikling av kommunal veteranplan, og dialog med veteranforeninger og veteraner. Planen synliggjør hvordan Fredrikstad skal være en god kommune for veteraner.

Jon-Ivar Nygård

ordfører

Innhold:

1. I tjeneste for Norge med bosted i Fredrikstad	3
Veteranenes levekår	4
2. Anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging	8
Hovedområder for kommunal innsats	9

VEDLEGG

Kilder

Liste over bilder og fotografer

I tjeneste for Norge med bosted i Fredrikstad

Veteranenes levekår

DE SOM TJENESTEGJØR I INTERNASJONALE OPERASJONER HAR UNIKE ERFARINGER OG KOMPETANSE.

FELLESTREKK FOR VETERANENE ER VILJEN TIL Å GJØRE EN INNSATS FOR LANDET VÅRT, OFTE MED LIV OG HELSE SOM INNSATS. TJENESTEN ER GJERNE LANGT BORTE FRA FAMILIE OG VENNER, MED DEN BELASTNINGEN DET KAN VÆRE FOR DE SOM BLIR IGJEN HJEMME.

VETERANENE GIR UTTRYKK FOR Å KOMME STYRKET UT AV TJENESTEN, OG ØNSKER Å BIDRA MED SINE RESSURSER DER DE BOR.

GRUNNLAGET FOR EN KOMMUNAL VETERANPLAN

Siden 1947 har 100.000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner på våre vegne. Dette omfatter 100 operasjoner på fire kontinenter. Siden oppstarten av FN-operasjonen i Libanon i 1978 har mer enn 40.000 bidratt i fredens tjeneste for Norge og det internasjonale samfunnet.

I 2009 kom St. meld. nr. 34 (2008-2009) «Fra vernepliktig til veteran». Meldingen skal bidra til å skape større forståelse i samfunnet for veteranenes oppdrag, situasjon og behov. Regjeringens handlingsplan (2011-2013) «I tjeneste for Norge» og regjeringens oppfølgingsplan (2014) konkretiserer og viderefører dette arbeidet.

Regjeringen oppfordrer kommunene til å utarbeide lokale veteranplaner. Kommunene spiller en sentral rolle i arbeidet med for å sikre at den enkelte får den hjelpen og støtten en trenger og har krav på. Kommunene har et felles samfunnsansvar for å sikre bedre samhandling og utvikling av lokale tiltak for oppfølging og ivaretagelse av personell som har vært i internasjonal tjeneste.

Evalueringen i 2017 av regjeringens oppfølgingsplan «i Tjeneste for Norge»¹ konkluderer med at det er minst måloppnåelse på god oppfølging av personell og deres pårørende. Rapporten vektlegger særskilt manglende oppfølging fra kommunene.

Bystyret i Fredrikstad vedtok i Planstrategi 2016-2019 at det skal utarbeides en plan for veteraner. Planen skal bidra til anerkjennelse av veteraner, kompetanseheving om temaet og koordinert og helhetlig ivaretagelse av veteraner og deres familier.

HVEM ER VETERAN?

I planen benyttes begrepene personell og veteran om hverandre. Definisjonen på en veteran i Forsvaret er; personell som på vegne av den norske stat har deltatt i internasjonal militær operasjon.

Personer som har vært i utenlandsoppdrag for politiet, utenriksdepartementet eller FN, har ikke det samme forholdet til veteranbegrepet som Forsvaret, men kan ha parallelle erfaringer. Flertallet av personell fra internasjonale operasjoner har tjenestegjort gjennom Forsvaret, og det foreligger mest forskning på disse.

Oppfølgingsplanen utvider forståelsen av veteranbegrepet og definerer det slik:

Alle norske statsborgere som har deltatt eller deltar i fredsbevarende, fredsopprettende eller statsbyggende innsats i andre land, fra utenriks-, justis- og forsvarssektoren.

VETERANENES LEVEKÅR

Evalueringsrapporten av regjeringens oppfølgingsplan «i Tjeneste for Norge» beskriver noe av forskningen gjort på veteraners helse og levekår. Rapporten viser til levekårsundersøkelsen (2013), Afghanistanundersøkelsen (2012) og UNIFIL-undersøkelsen (2016) når veteranenes levekår beskrives:

- Tjeneste i utlandet oppleves positivt av veteranene, mens hvordan samfunnet møter dem oppleves noe mer negativt.
- Forsvarsveteraner har deltatt på 1,6 oppdrag i snitt.
- Mange har vært involvert i alvorlige hendelser som akutt livsfare, vitne til alvorlig skade eller død blant sivile.
- Et klart flertall av veteranene er menn i alderen mellom 45-66 år – kun 4 prosent kvinner i Forsvaret og 16 prosent kvinner i politiet.
- Veteraner har høy grad av deltakelse på arbeidsmarkedet, likevel er 7 prosent av forsvarsveteranene å regne som ekskludert fra arbeidsmarkedet.

¹ PWC – PricewaterhouseCoopers AS september 2017

- Veteraner har i hovedsak høye inntekter, lite betalingsproblemer og står sterkt på boligmarkedet.
- Veteraner har minst like god fysisk og psykisk helse som andre grupper.
- UNIFIL-undersøkelsen viser at 12,5 prosent sannsynligvis har en psykisk plage og omkring 6 prosent oppfyller kriterier for posttraumatisk stresslidelse.

I Riksrevisjonens undersøkelse av ivaretagelse av veteraner fra 2014 er noen av hovedfunnene at belastningen på Forsvarets personell i forbindelse med utenlandstjeneste er høy, at veteraner med psykiske helseplager i mange tilfeller ikke får den hjelpen de trenger, og at det er varierende tilbud innen psykisk helse i spesialisthelsetjenesten, med til dels lange ventetider.

Forsvaret tilstreber å ha oversikt over bostedene til de mer enn 40.000 veteranene siden oppstart av FN-operasjonen i Libanon i 1978. De fleste er bosatt i de store og mellomstore byene. 514² veteraner er etter denne oversikten bosatt i Fredrikstad kommune. Oversikten ble sist oppdatert per januar 2019. Omkring 2000 veteraner har bosted i Østfold.

FORSVARETS VETERANTJENESTE (FVT)

Det er et overordnet prinsipp at skadet personell skal følges opp av samfunnets ordinære helse- og omsorgstjenester og sosialfunksjoner. Forsvaret har, som et supplement, et proaktivt oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomst fra tjeneste i internasjonale operasjoner. Dette skal sikre god overgang til den sivile helse- og omsorgstjenesten om nødvendig. Etter ett år overføres ansvar for eventuell oppfølging til ordinært offentlig hjelpeapparat.

«Forsvarets åpne dør for veteraner» er en telefon-tjeneste som besvarer alle typer henvendelser og kan kontaktes livet ut.

Forsvarets veteranertjeneste – FVT – skal lede og koordinere gjennomføringen av flere tiltak for å styrke anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner. De har utarbeidet en veileder for kommunale veteranplaner. På nettsidene deres listes flere tiltak i regi av Forsvaret, blant annet ³.

- Veteransenteret på Bæreia
- Helsetilbud
- Grønn linje (krisetelefon)
- PREP samlivkurs

KOMPETANSESENTER – RVTS

Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) har oppdrag om å

bidra til kompetanseheving i det sivile tjenesteapparatet på vegne av Forsvaret. RVTS Øst ivaretar funksjon som kompetansesenter på dette området. Det er knutepunkt for regionale ressursnettverk for kompetansebygging på teamet.

Målene for innsatsen er:

- Å styrke helse- og oppfølgingstilbudet til FN-/NATO-veteraner.
- Å bygge bro mellom Forsvaret og det sivile hjelpeapparatet.
- Forebygge stresslidelser hos nye veteraner og deres familier.
- Bidra til at de veteraner som allerede sliter får hjelp.
- Spre kunnskap om hvordan skarpe utenlandsoppdrag kan påvirke hverdagslivet for den som reiser ut og for familien.

Det er utviklet kurspakker og meritterende kurs for leger og psykologer. Det kan gjennomføres tilpassede kurs og kompetansetiltak for å understøtte kommunens arbeid.

Våren 2018 samarbeider Fredrikstad kommune med RVTS Øst om kompetanseprogrammet «Hjelp som nytter». Programmet går over fire kursdager med sentrale temaer som traumeforståelse, hvordan fremme bedring av traumer og psykososialt stress, hvordan skape gode relasjon og kommunikasjon, og kunnskap om flyktninger og innvandreres psykososiale situasjon. Kurset har omkring 120 deltakere fra barnehager, helse, skole, NAV, barnevern, psykisk helse med flere, samt samarbeidspartnere.

FAMILIE OG PÅRØRENDE

Levekårsundersøkelsen 2013 viser at de fleste veteranene er gift eller samboende, og det var minimale forskjeller sammenliknet med referansegruppene. Veteranenes familier, andre som står dem nær og lokalsamfunnet de bor i er viktige områder for en veteranplan. Pårørende omfatter også etterlatte etter veteraner som har mistet livet i tjenesten eller som følge av tjenesten.

Oppfølgingsreglementet til Forsvaret beskriver Forsvarets rolle og hva som skal og bør gjøres for veteranfamiliene når et familiemedlem reiser ut.

Det er utformet brosjyrer, «Å reise ut» og «Å komme hjem», med informasjon til familien. De omtaler vanlige reaksjoner og utfordringer og navngir kontaktpersoner som er tilgjengelige for råd og veiledning.

² Inkluderer ikke veteraner fra perioden 1947-1978

³ <https://forsvaret.no/tjeneste/veteraner>

Det arrangeres familiesamlinger i forkant av utreise, med informasjon og mulighet for nettverksbygging. Her deles «barne- og ungdomspakker» ut, med effekter for å involvere alle hjemme og bidra til trygghet når savnet blir for stort.

Under oppdraget skal de hjemme motta en oppmerksomhet, og det er oppfordret til å gjennomføre samling for pårørende.

Ved hjemkomst inviteres pårørende til medaljeseremoni for å hedre personellet. Det deles også ut «Hjemmehelt-medalje» til alle barna, for å anerkjenne den tiden de har vært gjennom uten mamma eller pappa. Under seremonien gis det informasjon om hvordan oppdraget forløp, om det som veteraner kan oppleve i tiden etter hjemkomst, og om FVTs tilbud og kontaktinformasjon.

FVT samarbeider med Bufetat (Barne, ungdoms- og familieetaten). Bufetat har et eget kompetansekontor på Hamar, som kan bistå kommuner med kompetanse på temaet.

INTERESSEORGANISASJONER

Det finnes en rekke interesseorganisasjoner for veteraner og deres pårørende. Organisasjonene har ulike formål og er av ulik størrelse. De kan ha foreninger tilknyttet flere kommuner. Enkelte organisasjoner har aktive medlemmer i Fredrikstad.

Enkeltpersoner kan også være engasjert i saker som angår veteraner. Veteraner kan nedlegge tid i kameratordninger, som veteran hjelper veteran, innsamlinger og markeringer.

Stiftelsen Veteranhjelp er opprettet for å hjelpe veteraner, deres pårørende eller etterlatte som sliter økonomisk. Stiftelsen gir økonomisk støtte til de som opplever en prekær økonomisk situasjon etter utenlandstjenesten. Stiftelsen er helt avhengig av frivillige bidrag.

Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) gjennomfører regelmessige samlinger i Fredrikstad og Østfold. NVIO er Norges største interesseorganisasjon for veteraner og deres pårørende.

Veteranforbundet SIOPS – skadde i internasjonale operasjoner – skriver på sine nettsider at de er en sammensatt gruppe medlemmer med ulik motivasjon for å bidra til å fremme saken til de skadde.

Onsøy Forsvarsforening og Fredrikstad Forsvarsforening er frivillige interesseorganisasjoner for Forsvaret. Fredrikstad Forsvarsforening er en av landets eldste, stiftet i 1889. De innehar mye kompetanse på lokalhistorien knyttet til militæret i Fredrikstad. Forsvaret la ned sin garnison i Gamlebyen i 2002. Fredrikstad Forsvarsforening samarbeider aktivt med Fredrikstad Museum, Fredrikstad kommune, Forsvarsbygg og HV-01 (Oslofjord heimevernsdistrikt 01).

HVA ER VIKTIG FOR VETERANER I FREDRIKSTAD?

Dette spørsmålet ble våren 2018 stilt i en veterantalkshop hvor 26 veteraner deltok i møte med Fredrikstad kommune. Det er også gjennomført egne møter med andre interessenter, som NVIO og Fredrikstad Forsvarsforening, for innspill i planarbeidet.

Det viktigste for de spurte er at en kommunal veteranplan bør gi oppmerksomhet til temaet og bidra til at veteraner føler seg stolte av å være veteran.

Planen bør framheve veteraners ressurser og kompetanse som kommer i kraft av deltakelse i internasjonale operasjoner i tjeneste for Norge. Alle veteraner har noe å bidra med, uavhengig av livssituasjon.

Svarene veteranene gir handler i hovedsak om ivaretagelse, aktiviteter og anerkjennelse. Listen under er en oppsummering av alle innspill:

Ivaretagelse – innspill fra veteraner:

- Tilrettelegge for en møteplass for veteraner.
- Ha et kompetanseprogram for kommunalt ansatte om veteraner – sikre rett kompetanse og tilgjengelig faglitteratur.
- En fastlege i Fredrikstad bør ha særskilt kompetanse på veteraner.
- Opprett lavterskel samtalegruppe for veteraner.
- Gi tilbud om pårørendegrupper.
- Ha god informasjon for og om veteraner på kommunens nettside.
- Etabler en kommunal veterankontakt.
- Ha én vei inn for å få tjenester hvis det er behov for dette.

Aktiviteter – innspill fra veteraner:

- Samarbeid med veteranforeninger.
- Tilby gå-grupper.
- Bruk veteraners kompetanse og øyenvitneskildringer i opplysnings- og opplæringsformål.
- Bruk Isegran som utgangspunkt for flere aktiviteter hvor veteraner kan bidra i for eksempel utstillinger, foredrag, ivaretagelse av området og aktiviteter på øya.
- Ha aktiviteter for unge veteraner og deres familier.

Anerkjennelse – innspill fra veteraner:

- Fortsett med markering av frigjørings- og veterandagen den 8. mai.
- Inviter veteraner til å delta i 17. mai-toget.
- La veterankortet utløse rabatt ved kommunens kultur og idrettsanlegg.
- Veterankompetanse bør vekke nysgjerrighet hos arbeidsgiver og anses som positivt i tilsettingssaker og drift.

Anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging

Hovedområder for kommunal innsats

FREDRIKSTAD SKAL VÆRE ET GODT STED Å LEVE, HVOR ALLE KAN TA GODE VALG OG OPPLEVE MESTRING.

VETERANER FORTJENER Å BLI ANERKJENT FOR SIN INNSATS.

INTERNASJONAL TJENESTE KAN MEDFØRE FYSISK OG/ELLER PSYKISK SKADE. NOEN VETERANER SLITER MED TRAUMER OG SKADE OG HAR BEHOV FOR OPPFØLGING. ET VIKTIG OVERORDNET PRINSIPP ER AT SKADET PERSONELL SKAL FØLGES OPP AV SAMFUNNETS ORDINÆRE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER OG SOSIALFUNKSJONER.

I FREDRIKSTAD SKAL VETERANER BLI MØTT MED VERDIGHET OG KUNNSKAP. PLANEN SKAL SYNLIGGJØRE DE OMRÅDER HVOR DET ER MULIG Å IVERKSETTE TILTAK OG SOM ANSES SOM VIKTIGE FOR VETERANENE, DERES PÅRØRENDE OG KOMMUNEN.

8. MAI

Seremonier og offentlige markeringer er et viktig og synlig uttrykk for samfunnets anerkjennelse av både innsatsen og den enkelte veteran.

8. mai er Nasjonal Veterandag og Frigjøringsdagen. Det er den viktigste dagen for å markere anerkjennelse for veteraner. Krigsveteranene og krigsseilerne fra andre verdenskrig sikret oss fred og frihet. Dagens veteraner er med på å vedlikeholde vår fred og frihet.

Fredrikstad Forsvarsforening er, i samarbeid med HV-01 og ordfører, ansvarlige for den årlige markeringen av 8. mai. Markeringen består tradisjonelt av taler, bekransing av minnesmerkene og sammenkomst i byhallen.

MINNESMERKER

Det finnes flere minnesmerker i Fredrikstad over falne og ofre i 2. verdenskrig, som også benyttes for å minnes og ære dem som har mistet livet i tjeneste for Norge. Både kirkevergen og kommunen har ansvar for ivaretagelse og vedlikehold av disse minnesmerkene.

Forsvarets minnedag arrangeres årlig første søndag i november ved alle Forsvarets avdelinger i Norge og utlandet. Markeringen er for å ære dem som har mistet livet i tjeneste for Norge, og er en markering overfor pårørende.

Formål	Sted	Kunstner
Minnesmerke Krigens ofre	Kråkerøy, Bjørnebyveien	Bruu, Ivar
Minnesmerke Krigens falne	Kirkeparken	Hurum, Per
Minnestein polske offiserer Katynskogen	Biblioteksparken	Ukjent
Minnesmerke over sjømenn	Toldboden – Elvepromenaden	Dahl, Waldemar S
Vi minnes våre falne	Torsnes kirke	Vigeland, Per
Minnetavle over falne	Østre Fredrikstad kirke	Vigeland, Per
Granittmonument falne under krigen	Onsøy kirke	Vigeland, Per
Minnesmerke falne sjøfolk	Rolvsvøy kirke	Kunstner ukjent
Bauta over falne under krigen	Gressvik kirke	Vigeland, Per
Minnesmerke Krigens ofre	Glemmen kirke	Arneberg, Arnstein
Minnesmerke falne krigen	Borge kirke	Vigeland, Per

Tabell 1: Oversikt over minnesmerker for veteraner og falne i Fredrikstad.

KOMPETANSE

Ved å ha kompetanse på veteraner, deres levekår og vanlige reaksjoner på internasjonale operasjoner kan det offentlige hjelpeapparatet lettere fange opp behov og følge opp med rett tjeneste. Det er viktig at kommunalt ansatte, særskilt i skole, barnehager og tjenester i helse- og velferdsseksjonen, besitter et minimum av kunnskap om hva internasjonal tjeneste innebærer.

Fredrikstad kommune tilstreber rett opplæring og informasjon til ansatte. Forsvarets veteran tjeneste og RVTS Øst vil være naturlige samarbeidspartnere for å øke kompetansen på dette området.

Veteranene selv innehar unik erfaring og kompetanse fra sin internasjonale tjeneste. De kan være en kilde til språk- og kulturforståelse.

Veteraner ansatt i kommunen kan være en viktig ressurs i eksempelvis kommunens beredskapsarbeid og opplæringsaktiviteter. Kommunen kan gjennomføre dialog med veteraner som kan være interessert i slike oppgaver eller oppdrag. Det kan også samarbeides med pårørende eller veteranforeninger som melder interesse for dette.

KOMMUNENS NETTSIDER

Offentlige markeringer, som 8. mai, synliggjøres på kommunens nettsider med egen nyhetsartikkel. Kommunen vil etablere en nettside med informasjon om veteranplanen og veteraner som ressurs, for ansatte, veteraner og pårørende.

Det kan vurderes å annonsere frivillige oppdrag hvor veteraner kan melde interesse for å bidra i kommunale tiltak i tråd med denne planen. Moss kommune har i sin veteranplan varslet at de vil utvikle en egen applikasjon som benyttes til et slikt formål. Dette vil eksempelvis kunne gjelde informasjonstiltak eller veiledning i kulturforståelse eller beredskapsarbeid.

SKOLER, BARNEHAGER OG HELSESTASJON

FN-dagen markeres med ulike aktiviteter på skolene i Fredrikstad. Der det passer med undervisningsplaner denne dagen, kan veteraner være med på å synliggjøre hva FN gjør, og veteranenes bidrag i internasjonale operasjoner.

Fravær av foreldre over lengre tid kan være utfordrende for barn og ungdom. Det er viktig at personell har rett kompetanse, også på reaksjoner som kan være forsterket av foreldres tjenestegjøring i internasjonale operasjoner. Et familieperspektiv med innsats ovenfor familiene bidrar til å redusere stress og helseproblemer. Samarbeid og dialog med foreldre er viktig både i det forebyggende arbeidet og for å tilrettelegge for nødvendig hjelp og støtte.

I Fredrikstad er helsesøstre/helsesykepleiere, sosiallærere på skolen, familieveiledere, forebyggende koordinatører/SLT, PPT (pedagogisk/psykologisk tjeneste) og barnevernet ressurser som skal sikre at kommunale tjenester ivaretar familieperspektivet.

Helsestasjonene, lavterskeltilbud om psykolog for barn, og familiesenteret skal være oppmerksomme på eventuelle behov for ekstra støtte i familier der et

familiemedlem er, eller har vært, i internasjonale operasjoner.

HELSETJENESTER

Kommunen er ansvarlig for at personer som er bosatt i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Koordinerende enhet ved Tildelingskontoret for helse og velferd har en særskilt rolle i å vurdere og etablere ansvarsgrupper ved behov, når tjenester skal samordnes, og sikre at veteraner får et tilbud som er tilpasset behovet. Der det er behov for mer omfattende hjelp over lengre tid og for spesialistbehandling skal kommunale tjenester henvise til andre hjelpeinstanser som BUP, DPS, eller Bufetat med familievernet.

Jon G. Reichelts gir i sin «Håndbok i militærpsykiatri» (2016) et beskrivende bilde på hva det vil si å være soldat og veteran:

Å være soldat er forbundet med helt spesielle utfordringer. Deltakelse i stridshandlinger, enten det er krig i tradisjonell forstand eller nyere tids fredsbevarende eller fredsoppbyggende operasjoner, innebærer økt risiko for både død og fysisk og psykisk skade. I tillegg kan soldater bli nødt til å ta liv – som del av oppdraget eller for å beskytte eget eller andres liv. Alt dette kan være såpass store påkjenninger at man normalt ville frarådet mennesker å delta i slikt.

Informasjon om tjenestetilbudet må nå ut til veteraner og deres pårørende. Veteraner med mer alvorlige og sammensatte lidelser må tilnærmes mer proaktivt og relasjonelt. Pårørende eller andre veteraner kan bidra til at helsepersonell kommer i posisjon og tillitsforhold til veteraner med behov for bistand, som ellers ikke ville ha oppsøkt hjelpeapparatet. Slike samarbeid kan bidra til at en får startet med rett behandling ut fra veteranens mål og plan.

Forsvaret tilrettelegger for at veteraner kan få overført sin helsejournal fra sin tjeneste i Forsvaret til fastlege eller andre helseinstitusjoner, dersom veteranen ønsker det.

PÅRØRENDESENTER

Fredrikstad kommune har et pårørendesenter. Senteret tilbyr, uten henvisning, samtaler med veileder, informasjon om hjelpeapparatet og helsetilstander. Pårørendeforeninger samarbeider med kommunen om sosialt treffpunkt og møteplass, hvor en kan komme i kontakt med andre pårørende.

Det er mulighet for å delta i gruppetilbud og mestringkurs.

TREFFPUNKT FOR VETERANER

Møteplasser for dialog og sosiale arrangementer skaper muligheter for å delta i sosiale nettverk, aktiviteter og kameratstøtte.

Forsvarets veteran tjeneste samarbeider med NVIO om å arrangere treffpunkt for veteraner. Treffpunktet legges gjerne til et spisested, og FVT sponser maten, mens drikke betales av den enkelte.

Fredrikstad kommune arbeider kontinuerlig for å fremme åpne og inkluderende møteplasser sammen med lokalsamfunnene og frivillig sektor. Kommunen tilrettelegger møteplasser for enkelte målgrupper, som ved pårørendesenteret. Organisasjoner og enkeltpersoner kan leie lokaler i eksempelvis Lisleby samfunnshus, St. Croix-huset og +Huset ved Holmen eldresenter.

FASTLEGER

Alle landets fastleger vil få tilsendt boken «Håndbok i militærpsykiatri» fra Forsvaret. Arbeidet med utsendelsen startet i 2017. Dette er et av tiltakene for kompetanseoverføring fra Forsvaret til det sivile helsevesenet. Det er i tillegg laget en brosjyre over Forsvarets tilbud til veteraner og pårørende, som skal være tilgjengelig på alle fastlegekontorer. Kommuneoverlegen vil følge opp om fastleger har mottatt dette i Fredrikstad kommune.

RASK PSYKISK HELSEHJELP (RPH)

Veteraner som opplever stressrelaterte plager vil i de fleste tilfeller klare å forhindre at plagene utvikler seg til kroniske psykiske lidelser ved å komme tidlig i gang med behandling.

RPH er et lett tilgjengelig tilbud til personer over 16 år, med milde til moderate angst- og/eller depresjonsplager, samt søvnvansker. RPH skal bidra til å styrke både funksjonen og livskvaliteten for de som mottar hjelp. Behandlingen er forankret i kognitiv metode, er en korttidsbehandling, høyintensiv, og krever motivasjon og aktiv deltakelse.

Helsevern for barn og unge har etablert et lavterskeltilbud med psykolog for barn i alderen 0-5 år og deres familier. Det gis råd og veiledning blant annet i hvordan egen helse og livssituasjon påvirker barnet.

NAV OG ARBEID

Det er opprettet et eget kompetansemiljø på veteransaker ved NAV Elverum. Der kan vårt lokale NAV-kontor etterspørre råd og veiledning i saker som angår veteraner.

Forsvaret har i samarbeid med NHO Service utarbeidet kompetansebevis som formidler veteranenes særskilte kompetanse slik at dette forstås av sivile arbeidsgivere. Dette kompetansebeviset kan også bidra i NAVs arbeid med å bistå i kontakt med arbeidsgivere og arbeidsmarkedstiltak.

NHO Service har i tillegg et eget veteranprosjekt, som gir veiledning til veteraner som ønsker å ta i bruk sin kompetanse og videreutvikle seg i sivile jobber. De veteraner som har en form for belastning som følge av tjenesten, får tilbud om å bli tilknyttet atferingsbedriftene i NHO Service.

TILSKUDD FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Et aktivt veteranmiljø som skaper møteplasser, deltar i dialog og fremmer informasjon om temaet, krever både organisering og andre ressurser. De større veteranforeningene mottar støtte fra staten gjennom FVT.

Fredrikstad kommune forvalter flere tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner. Informasjon om ordningene finnes på kommunens nettsider og synliggjøres på forsiden i forkant av søknadsfristene. Ordningene har søknadsfrist 1. april og/eller 1. november hvert år.

Veteranforeningene og andre frivillige organisasjoner inviteres til å søke tilskudd fra aktuelle tilskuddsordninger for det som oppleves som viktig for dem.

Fredrikstad skal være et godt sted å leve, hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring

SLIK VIL VI HA DET
- veteraner og deres
pårørende skal oppleve:

SLIK GJØR VI DET:

Anerkjennelse

- Veteran dagen og Frigjøringsdagen 8. mai markeres hvert år.
- Veteraner inviteres til årlig dialog om oppfølging av veteranplanen.
- Veteraner inviteres i samarbeid med veteranforeninger til å gå i folketog på 17. mai.
- Skolene skal vurdere å involvere veteraner i planlegging og gjennomføring av markeringen av FN-dagen.
- Det gjennomføres en utredning av om veterankortet, utstedt av Forsvaret, kan utløse rabatt ved kommunens kultur- og idrettsanlegg.
- Fredrikstad kommune vil støtte Stiftelsen veteranhjelp med et engangsbeløp, for å vise solidaritet med veteranene.

Ivaretakelse

- Det etableres en nettside med informasjon om veteranplanen og veteraner, i tilknytning til kommunens nettsider.
- Det opprettes en veterankontaktfunksjon med ansvar for oppfølging av veteranplanen, dialog med veteranene og veteranforeningene.
- Familieperspektiv skal prege tjenesteytelsen, og relevante tjenester skal ha kjennskap til barns mulige reaksjoner på foreldres tjenestegjøring i internasjonale operasjoner.
- Relevante tjenester skal ha kompetanse på traumer, inkludert traumer forårsaket av krigsopplevelser.
- Kommuneoverlegen vil følge opp om fastleger har mottatt «Håndbok i militærpsykiatri» fra Forsvaret og brosjyre om Forsvarets tilbud til veteraner.

Oppfølging

- Ansatte innen seksjonene helse og velferd og utdanning og oppvekst skal gis relevant opplæring og informasjon om hva internasjonal tjeneste innebærer.
- I kartlegging av tjenestebehov skal tjenesten, der det er relevant, spørre om søker har tjenestegjort i internasjonal tjeneste.
- Tjenestene skal, så langt som mulig, samarbeide med pårørende, veteranorganisasjoner og/eller andre veteraner der dette kan bidra positivt i behandling og/eller mestringstiltak.
- NAV Fredrikstad skal ved behov i veteransaker etterspørre råd og veiledning fra kompetansemiljøet ved NAV Elverum.
- Kommunen har lavterskeltilbud ved flere tjenester som også kan benyttes av veteraner og deres pårørende.
- Et tilbud om lavterskel samtalegrupper for veteraner skal prøves ut i planperioden.

Kilder

Forsvaret. (2016). *Grunnlag for utvikling av en kommunal veteranplan*. Oslo: Forsvaret

Forsvarsdepartementet. (06/2014). *I tjeneste for Norge – Regjeringens oppfølgingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonal tjeneste*. Oslo: Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementet. (06/2011). *I tjeneste for Norge – Regjeringens handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandstjeneste*. Oslo: Forsvarsdepartementet

Norges forsvarsforening (2018) *Fredrikstad Forsvarsforening*. Hentet fra deres webområde: <http://www.forsvarsforeningen.no/lokalforeninger/fredrikstad-forsvarsforening/>

NVIO (2018) *Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner*. Hentet fra deres webområde: <http://nvio.no/>

Reichelt, Jon G. (2016) *Håndbok i militærpsykiatri*. Oslo: Vigmostad & Bjørke AS

SIOPS (2018) *Veteranforbundet skadde i internasjonale operasjoner*. Hentet fra deres webområde: <http://siops.no/>

PwC (sept. 2017). *Evaluering av Regjeringens oppfølgingsplan «I tjeneste for Norge»*. Oslo: PricewaterhouseCoopers AS

Liste over bilder og fotografer

Alle bilder er hentet fra Forsvarets mediearkiv <https://forsvaret.no/pressesider/mediearkiv>

Forside: Norske soldater kommer hjem fra tjeneste i Afghanistan
Foto: Peder Torp Mathisen/Forsvaret

Side 3: I oppstartsfasen av operasjonene i Irak, Anbar, har Telemark Bataljon en Medevac øvelse sammen med et amerikansk Blackhawk helikopter.
Foto: Camilla Brevik Hågensen/Forsvaret

Side 6: Hjemmehelter – operasjon Recsyrr.
Foto: Morten Opedal/Sjøforsvaret

Side 9: Mannskap på KNM Fridtjof Nansen tar farvel med pårørende under en seremoni i forbindelse med utreise til det Indiske hav og Operation Ocean Shield.
Foto: Torgeir Haugaard/Forsvaret

